VIII УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ / ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ФОРУМ «ОСВІТА ДЛЯ МИРУ / EDUKACJA DLA ROKOJU»

8-10 жовтня 2019 р., м. Переяслав-Хмельницький, Україна

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2019-1-1-3-1>

Анотація. Стаття присвячена VIII Українсько-польському / Польсько-українському форуму «Освіта для миру / Edukacja dla pokoju», який відбувся 8-10 жовтня 2019 р. на базі Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Починаючи з 2005 р., у Польщі та Україні щодва роки проводяться польсько-українські / українсько-польські наукові форуми, у роботі яких беруть участь провідні вчені-педагоги Польщі та України. Цьогоріч обговорення проблем розвитку освіти і наукової педагогічної думки відбувалося крізь призму «миру і немиру», в пошуках ефективних шляхів пом'якшення гостроти окреслених проблем. В сучасних умовах освіта покликана виконувати інтегративну функцію щодо здійснюваних інновацій у сферах соціально-культурного й економічного розвитку, об'єднувати їх і запобігати проявам агресії в міжнародному й індивідуальному житті. Українські і польські науковці взяли участь у роботі трьох пленарних, семи секційних засідань та круглого столу «Наукова освіта: від трендової теорії до ефективних практик». Важливою подією в роботі форуму стало урочисте вручення диплома Почесного доктора (HONORIS CAUSA) НАПН України професору звичайному, доктору хабілітованому, голові Комітету педагогічних наук Польської академії наук Богуславу Сліверському. Цікаві дослідницькі матеріали висвітлено у двох томах видання «Освіта для миру» / «Edukacja dla pokoju». В 11 розділах представлено широкую палітру творчих пошуків науковців-педагогів України і Польщі, а також їх узагальнені результати і рекомендації. Науковий форум став значним спільним внеском українських і польських вчених у культурний, педагогічний, соціально-економічний, гуманітарний розвиток інтелектуально-творчого потенціалу наших держав і народів та Європи в цілому.

Ключові слова: форум; співпраця; філософія миру; консолідація; інтеграція; інформатизація; глобалізація.

8-10 жовтня 2019 р. відбувся **VIII Українсько-польський / Польсько-український форум «Освіта для миру / Edukacja dla pokoju»** на базі Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Його організатори визначили основні тематичні напрями для обговорення: філософські засади освіти для миру, інтердисциплінарність освіти

для миру, освіта для миру на засадах гуманістичної педагогіки, наукова освіта у стратегіях сталого розвитку, освіта для миру в умовах громадянського суспільства, національно-патріотичне виховання дітей і дорослих, професійний розвиток педагогів у контексті освіти для миру, освіта для миру в умовах інформаційного суспільства, полікультурність освіти для миру, формальні й

Василь Кремень

неформальні виміри освіти дорослих для миру, професійна підготовка сучасного виробничого персоналу для суспільства миру. Усі вони об'єднані головною ідеєю – як спрямувати освітній процес на виховання сучасного молодого покоління в дусі миру, здатного діяти толерантно й творити мир у всьому – в кожній родині, національних спільнотах наших країн, як уможливити упередження агресії, ворожнечі в суспільному житті.

Як відомо, починаючи з 2005 р., у Польщі та Україні щодва роки проводяться польсько-українські / українсько-польські наукові форуми, у роботі яких беруть участь провідні вчені-педагоги Польщі та України.

Наукові установи НАПН України використовують різноманітні шляхи і форми співпраці зі своїми польськими колегами. Плідна співпраця здійснюється з такими закладами вищої освіти Республіки Польща: Варшавським університетом, Академією спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Педагогічним університетом імені Комісії народної освіти у Кракові, Люблінським університетом імені Марії Кюрі-Склодовської, Радомською політехнікою імені К. Пуласького та з багатьма іншими.

Осмислюючи підсумки VIII форуму, з великим задоволенням зазначимо, що він став знаковою подією у житті української і польської науково-педагогічної спільноти. Його учасники мали можливість обмінятися думками та новими ідеями, поспілкуватися з колегами й однодумцями у неформальній обстановці, налагодити контакти. На нашу думку, результати проведення восьми форумів мають міждержавне значення. Адже кожний форум – це добра нагода для вчених України і Польщі взаємозбагатитися, обмінятися досвідом, у дискусіях дійти згоди

щодо нових напрямів співпраці, актуальних аспектів педагогічної теорії і практики.

Прогресивні й конструктивні ідеї та пропозиції були висловлені українськими і польськими науковцями під час проведення пленарних засідань і роботи семи секцій та круглого столу. Польські вчені (Б. Сліверський, С. Квятковський, Ф. Шльосек, Т. Александер, Б. Мілерські, А. Соляк, М. Шиманські та ін.) й українські науковці наголошували на загальнолюдській духовній цінності миру, її величезному значенні для подальшого розвитку людства. Безумовно, завдяки об'єднанню наших зусиль зроблено дуже багато, та кожен день ставить перед нами нові виклики і завдання. І лише у системній співпраці, у постійному міжнародному тандемі можемо розвиватися, рухатися уперед. Осмислення загального наукового доробку ще буде продовжуватись і поглиблюватись. Адже ідея освіти для миру, з одного боку, є одвічною й досить широкою, а з іншого – особливо актуальною в сучасних умовах, коли буквально на наших очах відбулася анексія Криму й впродовж п'яти років триває війна, розпочата Росією проти нашої держави.

Під час Форуму провідні науковці-педагоги двох країн актуалізували філософські і педагогічні проблеми, зокрема: освіти як запоруки миру; шляху до людини; екземпліфікації освіти в добу культури смерті; цивілізаційної цінності миру в освітньому контексті; цивілізаційного та культурного вимірів виховання для миру; культури миру і виховання для миру – суспільні та індивідуальні аспекти; гуманістичної місії освіти: особистісний, національний і загальнолюдський виміри; культурної різноманітності; педагогічних і антропологічних імпульсів для освітньої практики; теорії людського капіталу у контексті освіти для миру; інтернаціоналізації і модернізації

Нелля Ничкало, Ян Лащук

університетської освіти – запоруки миру і соціального процесу в Україні.

Міждисциплінарність, об'єктивність, критичний аналіз сучасного стану освіти і педагогічної науки в Україні і Республіці Польща, а також прогностичність (в поєднанні з науково обґрунтованими й цінними практичними рекомендаціями) пронизували роботу трьох пленарних, семи секційних засідань та круглого столу «Наукова освіта: від трендової теорії до ефективних практик», що проводився за ініціативою президента Малої академії наук України під егідою ЮНЕСКО академіка С. Довгого.

Секція «Філософські засади та інтердисциплінарність змісту освіти для миру» (модератор – П. Саух) працювала в дискурсі філософсько-методологічного забезпечення змісту освіти для миру. У виступах польських та українських учених із тривогою констатувалось зростання в останні роки етноцентризму, мігрантофобії й ворожості домінуючих етнічних груп до нових субкультур мігрантів, радикальних націоналістичних настроїв. Джерелом усіх цих негараздів, на думку учасників секції, стали не лише трагічні події в межах Європи та Близького Сходу, а й прорахунки в державній полікультурній політиці, освітня асиміляція та обмеженість аксіологічного ресурсу політики мультикультуралізму. З огляду на це у багатьох країнах світу необхідність освіти для миру, поряд із виваженою державною політикою, стає важливою стратегією. Це простежується в численних документах ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи, ювілейній доповіді Римського клубу 2017 р. В них наголошується, що одним із найважливіших завдань сучасної освіти постає завдання навчити людей жити разом, допомагати їм у перетворенні зростаючої взаємозалежності держав і етносів в усвідомлену солідарність.

Стефан Квятковський

Віктор Козур

Учасники секції зазначали, що існує нагальна потреба в новій моделі полікультурної освіти, яка б будувалася на політиці «рівного визнання» та була перепорою для «культурного націоналізму», що абсолютизує етнічні та інші відмінності, та для «культурного імперіалізму», що їх не помічає. Центральною складовою нового педагогічного мислення має стати гуманітарна парадигма як стратегія інноваційного розвитку освіти. Існує потреба в розробленні науково-методологічного супроводу модернізації змісту вищої педагогічної освіти, яка має бути в епіцентрі усіх освітніх трансформацій. Необхідно створити модель оновлення змісту освіти на компетентнісній основі (щоп'ять років оновлення). Освіта на рівні державних інституцій має розглядатися як цінність суспільна; цінність державна; цінність особистісна.

На засіданні секції «Освіта для миру в умовах громадянського суспільства на засадах гуманістичної педагогіки» (модератор – Л. Хомич) відбулась конструктивна дискусія з проблеми освіти для миру у громадянському суспільстві. Зокрема актуалізувалися питання: миру, політики, громадянської освіти (миротворча роль освіти у ХХІ столітті, освіта для миру: контекст політики і лідерства, новий підхід до громадянської освіти в Україні, роль соціального партнерства у формуванні громадянського суспільства в Україні, освіта і міжнародна академічна співпраця в контексті розбудови демократичного громадянського суспільства); виховання, гуманізації освіти (виховання для миру як мета і завдання сучасної дошкільної освіти, побудова цивілізації любові на основі виховання для миру, шляхи гуманізації освітньої шкільної політики в Україні, гуманізація освітнього процесу в Україні як основа реформування освітньої системи, особливості формування гуманістичної спрямованості майбутніх

Франтішек Шльосек

педагогів); формування цінностей (формування гуманістичних цінностей студентської молоді в умовах євроінтеграції, європейські цінності у підготовці вчителів початкової школи до реалізації завдань Нової української школи, формування загальнолюдських цінностей майбутніх учителів – основа освіти для миру).

Польські та українські науковці наголошували, що виховання для миру необхідно розпочинати з перших років життя людини. Держава повинна дбати про кожну людину, формувати у неї загальнолюдські цінності. У цьому контексті важливо дотримуватись гуманістичних засад виховання. Аналіз демократичних змін у глобальному масштабі та ролі освіти в цих трансформаціях дозволяють дійти висновку, що настав час для нової освіти, яка допоможе людям відтворити і зрозуміти своє минуле, розвинути ключові навички у розумінні навколишнього середовища, а також допоможе їм спілкуватися в полікультурному світі.

Зроблено узагальнення, що нині надто вразливими, знівельованими є цінності миру, взаємоповаги, взаєморозуміння, терпимості, любові й милосердя. Тому важливо вирішувати актуальне для загальноєвропейського і загальносвітового просвітництва завдання – виховувати людину інноваційного типу й водночас патріота своєї держави.

Висловлювалось занепокоєння з приводу того, що жодний з існуючих шкільних предметів не реалізує завдань миротворчої освіти, і констатувалась нагальна потреба в оновленні навчальних програм відповідно до розвитку особистості.

Робота в секції дозволила її учасникам обмінятися досвідом у пошуку оптимальних шляхів вирішення проблемних питань з розвитку освіти для миру. Активна дискусія засвідчила небайдуже ставлення до проблем освіти і науки в Україні і

Республіці Польща, розуміння непересічної важливості проблеми Миру в полікультурному суспільстві.

Учасники секції висловили такі рекомендації:

- Для збереження миру на планеті й подальшого розвитку світової цивілізації необхідно відшукувати й реалізовувати шляхи подальшого розвитку відносин між країнами, націями, різними соціальними групами й окремими індивідами. Доцільним є використання прогресивних ідей європейського освітнього досвіду, зокрема польського, звернення до історичного досвіду педагогічної й культурної діяльності польських і українських корифеїв освіти й культури. Орієнтація вітчизняної освітньої системи на гуманітарно-етичну парадигму можуть бути надійною запорукою виховання молодого покоління в дусі гуманізму, миролюбності, дотримання нормальних людських відносин на всіх рівнях: між індивідами, соціальними верствами, націями, державами.

- Педагогічну діяльність необхідно спрямовувати на збереження миру з урахуванням досвіду міжнародної співпраці, звільнення від стереотипів та пошанування гідності кожної людини, цим самим підкреслюючи роль культури такту і поваги в діях політиків-лідерів, а також учителів. Освіта покликана готувати людей до творення майбутнього, допомагати в розвитку рефлексивних компетентностей, критичного сприйняття світу, культури і власної ідентичності, до неперервного навчання й співпраці з іншими, активної самореалізації, розвитку власного Я, а також досягнення повноти можливостей розвитку.

- Доцільно наповнювати зміст навчання у закладах освіти вивченням психології самопізнання та самовдосконалення, культури здорового способу життя, толерантного спілкування, підготовки до вибору шлюбного партнера та

Тадеуш Александр

успішної побудови сімейних стосунків, правильного виховання дітей, вибору професії і шляхів мирної самореалізації у динамічному світі. Для цього у різних країнах світу, починаючи з закладу дошкільної освіти і до післядипломної освіти, необхідно вдосконалювати зміст навчальних програм сучасним розвивальним матеріалом, який би сприяв прагненню до миру і духовного розвитку особистості.

- У програмах навчання і виховання значну увагу приділяти вихованню патріотів своєї Вітчизни і водночас громадян Європи. Метою такого навчання має бути виховання, спрямоване на мир і працю. У підростаючого покоління потрібно виховувати толерантність, повагу до Вітчизни, бажання працювати на її користь.

- Формувати у дітей духовно-моральні домінанти, які б забезпечували стає мирне співіснування, саме такі цінності мають посісти центральне місце в ієрархії внутрішнього світу особистості, що зростає.

- Освіта для миру як сфера виховання вимагає обґрунтування теоретичних і етичних засад вивчення цієї проблеми в системі виховання людини. У цьому аспекті корисною педагогічною пропозицією є запропонована науковцями модель цивілізації любові.

- У закладах освіти процес навчання необхідно здійснювати на основі цілеспрямованої систематичної взаємодії учителів, батьків і дитини. В різних життєвих ситуаціях вона має бути спрямованою на формування цінностей, пов'язаних з культурою і традиціями народу.

- Необхідно вдосконалювати професійну підготовку майбутнього вчителя, який володіє пріоритетними загальнолюдськими цінностями, – миру, життя людства, суспільного ладу, уявлення

Костянтин Ващенко, Василь Кремень, Валерій Биков

про справедливість, волю, права й обов'язки людей, дружби, любові, довіри, родинних зв'язків, діяльності, самозбереження, самоствердження і самореалізації, цінностями, що характеризують вибір особистих якостей: чесності, хоробрості, вірності, справедливості, доброти тощо. В сучасних умовах важливо здійснювати підготовку педагога з яскраво вираженим гуманістичним світоглядом, відповідальністю за формування майбутнього країни, оптимістичним поглядом на можливості розвитку особистості вихованця, оскільки саме гуманізм є інтелектуальним, моральним і соціальним простором творення сенсу, пошуку і знаходження людиною точки опори і в суспільному середовищі, і в самій собі. У змісті професійної підготовки майбутнього педагога варто враховувати загальну гуманістичну спрямованість вищої освіти, що потребує прогнозування шляхів її реального втілення; гармонізацію в освітньому середовищі міждисциплінарних підходів, й спрямовується на пошук альтернативних технологій професійної підготовки.

- У цьому процесі необхідно реалізувати наскрізні загальнолюдські, цивілізаційні цінності, які сприятимуть забезпеченню мирного і вільного співіснування людей на планеті Земля.

Учасники секції «Полікультурний контент національно-патріотичного виховання дітей і дорослих» (модератор – М. Степаненко) наголосили на тому, що проблема національно-патріотичного виховання дітей та дорослих – одна з найпріоритетніших для кожної нації. В умовах полікультурного контексту вона набуває виняткового значення й вимагає пошуку нових форм творчої реалізації. Цінний досвід національно-патріотичного виховання дітей та дорослих мають Україна й Польща. Підкреслювалося, що обмін ним – це те джерело, яке буде виразно

Василь Кремень, Богуслав Сліверський, Віктор Коцур, Іван Бех

Лариса Лук'янова

маніфестувати нашу історичну та культурну пам'ять, наші творчі зв'язки, наші перспективи. Патріотичне виховання є особливо важливим у період глобалізації, адже лише людина, яка міцно вкорінена у своїх етнічних традиціях, буде цікава світові. Це виховання має здійснюватися системно, продумано, із використанням ефективних методів, форм роботи та прогресивних навчальних посібників, підготовлених з урахуванням потреб і здібностей дитини. Воно підсилює лише тому педагогові, який є емпатійним, аксіологічно, емоційно та соціально зрілим. Вирізняє й той суттєвий момент, що мета правильно організованого освітнього процесу в національному шкільництві не лише в тому, аби розвивати почуття національної ідентичності в дітей, але й у тому, щоби стимулювати пізнавальний інтерес, заохочувати до вивчення культури інших народів.

Під час роботи секції «Професійний розвиток педагогів у контексті освіти для миру» (модератор – Т. Сорочан) наукова дискусія розгорнулася навколо проблеми співвідношення підготовки фахівців та забезпечення їх професійного розвитку. Учасники секції дійшли висновку, що інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців спрямовуються на формування навичок навчання впродовж життя, критичного мислення, сприйняття розмаїття думок. Компетентності, яких набувають майбутні фахівці у системі вищої освіти, розвиваються в системі безперервної освіти. Важливо досягнути наступності й партнерства в підготовці та професійному розвитку фахівців.

Особливу увагу було приділено сучасним технологіям професійного розвитку в системі формальної, неформальної, інформальної освіти дорослих і післядипломної освіти. Зокрема, проаналізовано особливості модернізації

підвищення кваліфікації у порівнянні досвіду Польщі та України.

Учасниками секції внесено такі пропозиції: підтримати спільні наукові дослідження проблем освіти для миру польськими та українськими вченими, розроблення сучасних технологій професійного розвитку фахівців у зазначеному контексті; висвітлювати різні аспекти освіти для миру у проведенні різноманітних заходів, спрямованих на професійний розвиток фахівців різних галузей; виокремити у змісті освіти Нової української школи аспекти освіти для миру та забезпечити в системі післядипломної освіти відповідну підготовку педагогів.

На засіданні секції «Освіта для миру в умовах інформаційного суспільства» (модератор – В. Биков) було проаналізовано можливості трансдисциплінарних когнітивних засобів підтримки наукових досліджень, розглянуто SMART-освіту як інструмент розбудови миру, консолідації та професійного розвитку в інформаційному суспільстві. Наголошувалося, що для формування майбутнього суспільства знань освіта в сучасному інформаційному суспільстві має базуватися на новій методологічній і науково-технологічній платформах.

Учасники секції «Формальні й неформальні виміри освіти дорослих для миру» (модератор – Л. Лук'янова) обговорювали різні аспекти освіти дорослих. На основі теоретичного аналізу проблем неформальної освіти різних категорій дорослого населення схарактеризовано класифікацію суб'єктів (інституцій) та організаційних форм і методів неформального навчання.

Прийнято такі рекомендації: продовжити проведення дискусій з проблем освіти дорослих у форматах круглих столів, семінарів, конференцій і на сторінках фахових і періодичних видань; вважати за доцільне рекомендувати закладам

Валентина Радкевич

вищої та післядипломної педагогічної освіти, що здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації вчителів, продовжити зміцнення навчально-методичної бази, написання підручників і посібників нового покоління з урахуванням результатів проведення досліджень; посилити увагу до розвитку міжнародної співпраці між науковими і навчальними закладами у реалізації спільних проектів, наукової, дослідницької й освітньої діяльності з вивчення освіти дорослих, обміну науковцями, викладачами і студентами; вважати за необхідне Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України продовжити роботу щодо поглиблення співпраці закладами вищої освіти, надавати методичну та консультаційну допомогу викладачам закладів вищої освіти у галузі освіти дорослих.

Засідання секції «Професійна підготовка сучасного виробничого персоналу для суспільства миру» (модератор – В. Радкевич) було присвячено актуальним питанням реформування професійної освіти для миру. Учасники конкретизували проблемні аспекти й суперечності функціонування закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, означили конструктивні способи їх вирішення, вказали на

Віталій Кличко

Богуслав Сліверський

перспективні напрями інноваційного розвитку освітніх інституцій.

Учасники круглого столу «Наукова освіта: від трендової теорії до ефективних практик» (модератор – М. Гальченко) розглядали питання впровадження парадигми наукової освіти у різних країнах і регіонах. Заслужують підтримки пропозиції: щодо здійснення комплексного монографічного дослідження «Наукова освіта» під керівництвом академіка НАН України С. Довгого; подальшого розвитку польсько-української співпраці, зокрема щодо вивчення, дослідження та обміну добрими практиками із упровадження наукової освіти в обох країнах. Ураховуючи наявний успішний досвід Польщі у створенні науково-освітніх просторів – центрів науки, співпраця з цього напрямку для України є надзвичайно актуальною.

Атмосфера, в якій відбувався Форум, сприяла народженню нових ідей, визначенню перспектив подальших досліджень з цієї важливої для нашої держави теми.

Справжнім еталоном наукової етики стало урочисте засідання, присвячене врученню диплома Почесного доктора (HONORIS CAUSA) НАПН України професору звичайному, доктору хабілітованому, Голові Комітету педагогічних наук Польської академії наук Богуславу Сліверському, активному учаснику законотворчого процесу у сфері освіти Польщі, автору академічних підручників, п'яти томів академічного видання «Педагогіка». Церемонія була яскравою і особливому теплою (Сліверський, 2019).

Цікаві дослідницькі матеріали висвітлено у двох томах видання «Освіта для миру» / «Edukacja dla pokoju». В 11 розділах

представлено широку палітру творчих пошуків науковців-педагогів України і Польщі, а також їх узагальнені результати і рекомендації (Кремень та ін., 2019).

Учасників VIII форуму приємно подивувало ще одне незвичайне видання. Йдеться про унікальну книгу *«Єднання для миру і розвитку» / «Pojednanie dla pokoju i rozwoju»* (Кремень та ін., 2019a). У ній систематизовано документальні матеріали щодо українсько-польської / польсько-української співпраці. Інститути НАПН України, Педагогічний музей, Центр ЮНЕСКО «Мала Академія наук України», 17 національних університетів, 7 педагогічних університетів та інших закладів освіти, 7 центрів полоністики, Асоціація керівників шкіл України, Коледж преси і телебачення, Малобілозерська спеціалізована естетична школа-інтернат II-III ступенів «Дивосвіт» презентували свою багатолітню співпрацю з польськими закладами освіти різних типів. Такий інноваційний рух назустріч один одному має високий потенціал – духовний, інтелектуальний, прогресивний.

Цікаво і натхненно про освіту для миру, про пошук «рецепту» розбудови миру в сучасному світі розмірковували 17 українських і 6 польських учених-педагогів у документальному фільмі *«Платформа єднання для миру і розвитку»* (2019), який був презентований на Форумі (генеральний продюсер – Г. Головченко).

Під час форуму були гарні творчі несподіванки: виставка наукової і науково-методичної літератури польських і українських науковців-педагогів у читальній залі імені Т.Г. Шевченка, яку підготували фахівці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України та бібліотеки Переяслав-Хмельницького держав-

Георгій Філінчук

Наталія Лазаренко

ного педагогічного університету імені Григорія Сковороди; виставка творів образотворчого мистецтва «Гармонія світу» студентів Київської академії мистецтв та учнів Київської дитячої академії мистецтв імені М.І. Чембержі; висадження Дерева дружби науковців України і Польщі на Алеї академіків; відкриття пам'ятного знака «VIII Українсько-польський / Польсько-український форум 8-10 жовтня 2019 р.», відкриття читальної зали Сигізмунда III, Короля Польського, Великого князя Литовського і Руського (1566-1632); презентація книги *«Соціокультурний феномен ранньомодерних Європи та України: точки дотику і специфіка розвитку»* (автори – В. Балух, В. Коцур, М. Юрій).

Безумовно, незабутнім залишилася спілкування і з відомими польськими вченими (Б. Сліверським, Ф. Шльосеком, У. Єрушкою, М. Шиманським, Б. Мілерським), і з В. Кличком – Київським міським головою, чемпіоном світу, і з Т. Костіним – міським головою міста Переяслава, а також зі скульптором Р. Мотузком і кандидатом педагогічних наук, художницею-викладачем О. Стрілець, яка виготовила гобелени «Король Казимир Великий» (до VII форуму в м. Бидгощі) та гобелен «Марія Гжегожевська» (до VIII форуму в м. Переяслав-Хмельницькому).

Отже, науковий форум став значним спільним внеском українських і польських учених у культурний, педагогічний, соціально-економічний, гуманітарний розвиток інтелектуально-творчого потенціалу наших держав і народів та Європи в цілому. Дуже великою є цінність Форуму у різних вимірах: соціально-політичному, педагогічному, психологічному, прогностичному. Активна участь науковців і освітян обох країн – свідчення небайдужого ставлення до проблем освіти і науки в Україні і Республіці Польща, розуміння непересічної важливості проблеми Миру в полікультур-

ному суспільстві. На жаль, надто вразливими, знівельованими є цінності миру, взаємоповаги, взаєморозуміння, терпимості, любові й милосердя, тому важливо вирішувати актуальне для загальноєвропейського і загальносвітового просвітництва завдання – виховувати людину інноваційного типу й водночас патріота своєї держави. Попереду IX форум, який має відбутися в 2021 р. у Польщі. А на X, ювілейний, ласкаво запрошує до України Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Кремень, В.Г. та ін. (Ред.). (2019). *Освіта для миру = Edukacja dla pokoju* : збірник наукових праць у 2 томах. Київ: Видавництво ТОВ «Юрка Любченка».

Кремень, В.Г. та ін. (Ред.). (2019а). *Єднання для миру і розвитку. Українсько-польське партнерство в галузі освіти і педагогічних наук / Pojednanie dla pokroju i rozwoju. Partnerstwo ukraińsko-polskie w dziedzinie edukacji i nauk pedagogicznych*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України.

Ничкало, Н., & Шльосек, Ф. (Ред.). (2019). *Богуслав Сліверський. Почесний доктор Національної академії педагогічних наук України*. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова.

Платформа єднання для миру і розвитку (2019). Взято з <https://www.youtube.com/watch?v=gkICo6vjCT4>.

Сліверський, Б. (2019). *Filozofia kordialna ukraińskiej pedagogiki serca Wasyla Suchomlińskiego / Кордіальна філософія української педагогіки серця Василя Сухомлинського*. Київ: ТОВ «Видавництво «Знання України».

НИЧКАЛО Нелля Григорівна

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

8th UKRAINIAN-POLISH / POLISH-UKRAINIAN FORUM “EDUCATION FOR PEACE / EDUKACJA DLA POKOJU” October 8-10, 2019, Pereiaslav-Khmelnytskii, Ukraine

Nellia Nychkalo

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Academician Secretary, Division of Professional and Adult Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article is devoted to the 8th Ukrainian-Polish / Polish-Ukrainian forum “Education for peace / Edukacja dla pokoju” that took place October 8-10, 2019 in Hryhorii Skovoroda Pereiaslav-Khmelnytskii State Pedagogical University. Polish-Ukrainian / Ukrainian-Polish scientific forums have been held in Poland and Ukraine every two years since 2005 in the work of which leading scholars of Poland and Ukraine take part. This year such questions as development of education and scientific ideas were considered through the prism “peace and disturbance” aimed at finding effective ways to alleviate the problems. In modern world education is meant to integrate innovations in the spheres of social, cultural and economic development, to prevent acts of aggression on international and individual levels. Ukrainian and polish scientists participated in the work of three plenary meetings, seven break-out sessions and round table “Scientific education: from trendy theory to effective practice”. The commemorative presentation professor, doctor of science, head of Pedagogical Sciences Committee of the Academy of Sciences of Poland Bogusław Śliwerski with diploma of honorable doctor of NAES of Ukraine was the important event of the Forum. Interesting researches are presented in two issues of “Education for peace” / “Edukacja dla pokoju”. The wide range of Ukrainian and Polish scholars’ researches, outcomes and recommendations are revealed in eleven chapters. The forum has become considerable contribution of Ukrainian and Polish scholars to cultural, pedagogical, social, economic, humanitarian development of creative and intellectual resources of our states and European nations.

Key words: forum, cooperation, philosophy of peace, consolidation, integration, informatization, globalization.

Дата публікації: 23 грудня 2019 р.